

Preventīvo pasākumu loma vardarbības pret bērnu mazināšanā

Agnese Sladzevska „Centra Dardedze”, preventīvo programmu vadītāja

Prezentācijas kopsavilkums

Pasaules prakse ir pierādījusi, cik būtiski ir kādu problēmu risinot, spēt ne tikai koncentrēties uz problēmas radīto seku novēršanu, bet arī veikt savlaicīgus, koordinētus pasākumus problēmas cēloņu novēršanā.

Vardarbība pret bērnu ir problēma ar postošu ietekmi individuālā, ģimenes un sabiedrības līmenī. Vardarbība pret bērnu traucē normālu bērna emocionālo, fizisko un sociālo izaugsmi un attīstību. Tā ir problēma, kas ikvienai valstij izmaksā dārgi, pie kam, šīm izmaksām ir tendence pieaugt laika gaitā. Vardarbības pret bērnu upuriem pieaugot, ir tendence atkārtot piedzīvoto vardarbīgo rīcību. Vardarbības rehabilitācijas pakalpojumi, lai arī ļoti būtiski, tomēr dažkārt ir neefektīvi, lai ilgtermiņā izmainītu vardarbīgo vecāku rīcību, jo visbiežāk ir vērsti tieši uz bērnu – vardarbības upuri.

Bērnu tiesības aizsardzības jomas speciālisti ir aizguvuši preventīvo jēdzienu no citām radniecīgām jomām – veselības aprūpes, izglītības, tiesībsargājošās un sabiedrības veselības jomas.

Vardarbības pret bērnu novēršanas darbā tiek izdalīti 3 galvenie līmeņi – primārais, sekundārais un terciārais līmenis. Preventīvie pasākumi primārajā līmenī ir vērsti uz vispārējo sabiedrību kopumā, lai samazinātu vardarbības pret bērnu risku ikvienā ģimenē. Šo preventīvo līmeni raksturo tādi pasākumi kā : programmas, kas atbalsta topošos vecākus, sagatavojoties bērniņa ienākšanai ģimenē, programmas, kas izglīto vecākus par bērnu aprūpi un bērna attīstību, bērnu pieskatīšanas pakalpojumu nodrošināšana ģimenēm ar bērniem, programmas, kas māca bērniem, kā atpazīt vardarbīgas situācijas un kā tajās rīkoties, sociālo prasmju programmas bērniem un jauniešiem, kas trenē pozitīvas starppersonu saskarsmes prasmes, kā arī programmas, kas savlaicīgi bērnus izglīto par to, ko nozīmē būt par vecākiem, pašpalīdzības grupas, krīzes tālruņi, sociālās kampaņas, kas veicina pozitīvu bērnu audzināšanas paksi. Sekundārās preventīvo līmeņa pasākumi ir vērsti uz augsta sociālā riska ģimenēm, īstenojot tādas pasākumus, kā atbalsta programmas topošajiem vecākiem, kas atrodas sociālā riska grupā (programma „Bērna sargeņģelis”), atbalsta programmas vecākiem, kas audzina bērnus ar īpašām vajadzībām (programma „Mīļā auklīte”), atkarību profilakses programmas vecākiem. Terciārā līmeņa preventīvie pasākumi ir vērsti uz ģimenēm, kurās ir notikusi vardarbība pret bērnu, ar mērķi novērst vardarbības radītās sekas un mazināt iespēju atkārtotai vardarbībai. Šajā līmenī tiek īstenoti tādi preventīvie pasākumi kā sociālpsiholoģiskās palīdzības pakalpojumi ģimenēm, kurās notikusi vardarbība, mentora – atbalsta personas pakalpojumi ģimenēm.

Pētījumi ir apliecinājuši, cik būtiska ir bērnu, vecāku un skolotāju izglītošana par personiskās drošības jautājumiem savstarpējās attiecībās. Jau 7 gadus Centrs „Dardedze” īsteno preventīvo izglītojošo programmu „Dzīmbas drošības programma”, mācot bērniem atpazīt nedrošas situācijas, modelējot, kā šādās situācijās rīkoties, pie kā vērsties pēc palīdzības, tādējādi mazinot šo bērnu risku tikt pakļautiem vardarbībai attiecībās ar vienaudžiem, pieaugušiem cilvēkiem, svešiem un pazīstamiem cilvēkiem. Ļoti būtiska šīs programmas sadaļa ir informācija vecākiem un pedagogiem, kas ikdienā ir saskarsmē ar bērniem, lai regulāri aktualizētu šī jautājuma būtiskumu.

Ir svarīgi apzināties, cik būtiski ir dažādu profesionāļu sadarbība ne tikai nodrošinot rehabilitācijas pakalpojumus vardarbībā cietušiem bērniem, bet arī plānojot un īstenojot preventīvo pasākumu kopumu, lai nākotnē kopīgiem spēkiem mums izdotos samazināt to bērnu skaitu, kas ik gadus kļūst par emocionālās, seksuālās un fiziskās vardarbības upuriem mūsu valstī.